

ΔΗΜΟΚΡΙΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΡΑΚΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΚΛΑΣΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ

σε συνεργασία με το

ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΕΡΕΥΝΑΣ ΦΥΣΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
«ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ»
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ ΚΑΙ ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ

ΔΙΙΔΡΥΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ:
ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗ ΣΤΙΣ Τ.Π.Ε. ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΗ ΑΓΩΓΗ – ΨΥΧΟΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΤΗΣ ΕΝΤΑΞΗΣ

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΑΤΡΙΒΗ

Η ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΗΣ ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΠΙΓΝΩΣΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΠΕΡΙΚΕΙΜΕΝΟΥ ΣΤΗΝ
ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΛΕΞΙΛΟΓΙΟΥ ΣΕ ΜΑΘΗΤΕΣ ΜΕ ΚΑΙ ΧΩΡΙΣ ΔΥΣΛΕΞΙΑ

Ευγενία Ξενούλη, Α.Μ. 719

Μεταπτυχιακή διατριβή που υποβάλλεται στην τριμελή επιτροπή για την απόκτηση του μεταπτυχιακού τίτλου του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών Εξειδίκευσης του Τ.Ε.Φ. – Δ.Π.Θ. σε συνεργασία με το Ε.Κ.Ε.Φ.Ε. Δημόκριτος – Ινστιτούτο Πληροφορικής και Τηλεπικοινωνιών με τίτλο: «Εξειδίκευση στις Τ.Π.Ε. και Ειδική Αγωγή – Ψυχοπαιδαγωγική της Ένταξης»

Εγκεκριμένο από την τριμελή επιτροπή:

Επιβλέπουσα Καθηγήτρια:	Ιφιγένεια Δόση, Επίκουρη Καθηγήτρια, Τμήμα Ελληνικής Φιλολογίας, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης
2 ^ο Μέλος:	Ιωάννης Γαλαντόμος, Καθηγητής, Τμήμα Γλωσσικών και Διαπολιτισμικών Σπουδών, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
3 ^ο Μέλος:	Ζωή Καραμπατζάκη, Συνεργαζόμενη Ερευνήτρια, Ι.Π.Τ. - Ε.Κ.Ε.Φ.Ε. "Δημόκριτος"

Κομονηνή/Αθήνα

2025

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Ο σκοπός της παρούσας έρευνας ήταν να διερευνήσει την επίδραση της μορφολογικής επίγνωσης και του περικειμένου στην ανάπτυξη του λεξιλογίου σε μαθητές με και χωρίς δυσλεξία. Προηγούμενες έρευνες έχουν δείξει ότι η μορφολογική επίγνωση και η αξιοποίηση των ενδείξεων του περικειμένου διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στη λεξιλογική γνώση μαθητών τυπικής ανάπτυξης. Ωστόσο, η συμβολή αυτών των δεξιοτήτων στην ανάπτυξη του λεξιλογίου μαθητών με δυσλεξία δεν έχει διερευνηθεί ακόμη. Αξιοποιώντας αυτό το βιβλιογραφικό κενό, στην έρευνα συμμετείχαν είκοσι μονόγλωσσοι ελληνόφωνοι μαθητές ηλικίας 9-12 ετών, εκ των οποίων οι δέκα ήταν μαθητές με αναπτυξιακή δυσλεξία και οι δέκα μαθητές τυπικής ανάπτυξης. Όλοι οι συμμετέχοντες ολοκλήρωσαν δοκιμασίες που αξιολογούσαν το εκφραστικό λεξιλόγιο (εύρος), τη γνώση συνώνυμων και αντώνυμων (βάθος), τη μορφολογική επίγνωση (παραγωγή και αποσύνθεση λέξεων) και την ικανότητα εξαγωγής σημασίας λέξεων από το περικείμενο. Για την ανάλυση των δεδομένων ακολουθήθηκε μικτή μεθοδολογική προσέγγιση, συνδυάζοντας ποσοτικές και ποιοτικές αναλύσεις. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι οι μαθητές με δυσλεξία παρουσίασαν σημαντικά χαμηλότερες επιδόσεις από τους μαθητές τυπικής ανάπτυξης σε όλες τις δοκιμασίες. Παράλληλα, η ποιοτική ανάλυση των λαθών στις δοκιμασίες της μορφολογικής επίγνωσης και του περικειμένου επιβεβαίωσε τις διαφοροποιήσεις μεταξύ των δύο ομάδων, καθώς οι μαθητές με δυσλεξία παρουσίασαν επισφαλείς στρατηγικές στη μορφολογική ανάλυση και περιορισμένη αξιοποίηση του περικειμένου, σε αντίθεση με τους μαθητές τυπικής ανάπτυξης που επέδειξαν μεγαλύτερη συνέπεια και ακρίβεια. Οι αναλύσεις συσχέτισης που πραγματοποιήθηκαν χωριστά για κάθε ομάδα έδειξαν ότι το περικείμενο συσχετίστηκε με το βάθος του λεξιλογίου μόνο στους μαθητές με δυσλεξία, ενώ η μορφολογική επίγνωση συσχετίστηκε τόσο με το εύρος όσο και με το βάθος του λεξιλογίου αποκλειστικά στους μαθητές τυπικής ανάπτυξης. Τα ευρήματα αυτά υποδηλώνουν ότι οι μαθητές με δυσλεξία πιθανόν βασίζονται κυρίως στις ενδείξεις του περικειμένου για να ενισχύσουν το λεξιλόγιό τους, ενώ οι μαθητές τυπικής ανάπτυξης φαίνεται ότι αξιοποιούν σε μεγαλύτερο βαθμό τα μορφολογικά χαρακτηριστικά των λέξεων, υποδεικνύοντας διαφοροποιημένες στρατηγικές λεξιλογικής ανάπτυξης μεταξύ των δύο ομάδων.

Λέξεις-κλειδιά: εύρος και βάθος λεξιλογικής γνώσης, μορφολογική επίγνωση, ενδείξεις περικειμένου, εξαγωγή σημασίας λέξεων, αναπτυξιακή δυσλεξία

BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Adlof, S. M., Baron, L. S., Bell, B. A., & Scoggins, J. (2021). Spoken Word Learning in Children With Developmental Language Disorder or Dyslexia. *Journal of Speech, Language, and Hearing Research* , 64 (7), σσ. 2734-2749.
- American Psychiatric Association. (2013). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders (5th ed.)*. Arlington, VA: American Psychiatric Publishing.
- Anglin, J. M., Miller, G. A., & Wakefield, P. C. (1993). Vocabulary Development: A Morphological Analysis. *Monographs of the Society for Research in Child Development* , 58 (10), σσ. 1-186.
- Beck, I. C., Perfetti, C. A., & McKeown, G. (1982). Effects of long-term vocabulary instruction on lexical access and reading comprehension. *Journal of Educational Psychology* , 74, σσ. 506-521.
- Berends, I. E., & Reitsma, P. (2006). Remediation of fluency: Word specific or generalised training effects? *Reading and Writing* , 19 (2), σσ. 221–234.
- Botsas, G., & Padeliadu, S. (2003). Goal orientation and reading comprehension strategy use among students with and without reading difficulties. *International Journal of Educational Research* , 39 (4), σσ. 477-495.
- Bowey, J. A., & Rutherford, J. (2007). Imbalanced word-reading profiles in eighth-graders. *Journal of Experimental Child Psychology* , 96 (3), σσ. 169-196.
- Breadmore, H. L., & Carroll, J. M. (2016). Morphological spelling in spite of phonological deficits: Evidence from children with dyslexia and otitis media. *Applied Psycholinguistics* , 37 (6), σσ. 1439-1460.
- Bryant, D. P., Goodwin, M., Bryant, B. R., & Higgins, K. (2003). Vocabulary Instruction for Students with Learning Disabilities: A Review of the Research. *Learning Disability Quarterly* , 26 (2), σσ. 117-128.
- Burani, C., Marcolini, S., De Luca, M., & Zoccolotti, P. (2008). Morpheme-based reading aloud: Evidence from dyslexic and skilled Italian readers. *Cognition* , 108 (1), σσ. 243–262.
- Cain, K. (2007). Deriving word meanings from context: does explanation facilitate contextual analysis? *Journal of Research in Reading* , 30 (4), σσ. 347–359.
- Cain, K., Oakhill, J., & Lemmon, K. (2004). Individual Differences in the Inference of Word Meanings From Context: The Influence of Reading Comprehension, Vocabulary Knowledge, and Memory Capacity. *Journal of Educational Psychology* , 96 (4), σσ. 671-681.
- Carlisle, J. F. (2000). Awareness of the structure and meaning of morphologically complex words: Impact on reading. *Reading and Writing* , 12 (3), σσ. 169–190.

- Carlisle, J. F. (1995). Morphological awareness and early reading achievement. Στο L. B. Feldman (Επιμ.), *Morphological aspects of language processing* (σσ. 189-209). Hillsdale, N. J.: Lawrence Erlbaum Associates.
- Carlisle, J. F. (2003). Morphological matters in learning to read: a commentary. *Reading Psychology* , 24, σσ. 291-322.
- Carroll, J. M., Holden, C., Kirby, P., Thompson, P. A., & Snowling, M. J. (2025). Toward a consensus on dyslexia: findings from a Delphi study. *Journal of Child Psychology and Psychiatry* , 66 (7), σσ. 1065-176.
- Casalis, S., & Louis-Alexandre, M. F. (2000). Morphological analysis, phonological analysis and learning to read French: a longitudinal study. *Reading and Writing* , 12 (3), σσ. 303-335.
- Casalis, S., Colé, P., & Sopo, D. (2004). Morphological awareness in developmental dyslexia. *Annals of Dyslexia* , 54 (1), σσ. 114–138.
- Castles, A., Datta, H., Gayán, J., & Olson, R. (1999). Varieties of developmental reading disorder: genetic and environmental influences. *Journal of Experimental Child Psychology* , 72 (2), σσ. 73-94.
- Chen, A., Wijnen, F., Koster, C., & Schnack, H. (2017). Individualized Early Prediction of Familial Risk of Dyslexia: A Study of Infant Vocabulary Development. *Frontiers in Psychology* , 8, σσ. 1-13.
- Chen, X., Hao, M., Geva, E., Zhu, J., & Shu, H. (2009). The role of compound awareness in Chinese children's vocabulary acquisition and character reading. *Reading and Writing* , 22, σσ. 615-631.
- Cheng, Y., Li, L., & Wu, X. (2015). The reciprocal relationship between compounding awareness and vocabulary knowledge in Chinese: A latent growth model study. *Frontiers in Psychology* , 6.
- Conti-Ramsden, G., & Durkin, K. (2012). Language Development and Assessment in the Preschool Period. *Neuropsychology Review* , 22, σσ. 384–401.
- Cunningham, A. E., & Stanovich, K. E. (1997). Early reading acquisition and its relation to reading experience and ability 10 years later. *Developmental psychology* , 33 (6), σσ. 934-945.
- Daneman, M., & Green, I. (1986). Individual differences in comprehending and producing words in context. *Journal of Memory and Language* , 25, σσ. 1-18.
- Darki, F., Peyrard-Janvid, M., Matsson, H., Kere, J., & Klingberg, T. (2012). Three Dyslexia Susceptibility Genes, DYX1C1, DCDC2, and KIAA0319, Affect Temporo-Parietal White Matter Structure. *Biological Psychiatry* , 72 (8), σσ. 671-676.

- Daucourt, M., Erbeli, F., Little, C. W., Haughbrook, R., & Hart, S. A. (2020). A meta-analytical review of the genetic and environmental correlations between reading and attention-deficit/hyperactivity disorder symptoms and reading and math. *Scientific Studies of Reading* , 24 (1), σσ. 23-56.
- Duranovic, M., Tinjak, S., & Turbic-Hadzagic, A. (2014). Morphological knowledge in children with dyslexia. *Journal of Psycholinguistic Research* , 43 (6), σσ. 699–713.
- Egan, J., & Tainturier, M. J. (2011). Inflectional spelling deficits in developmental dyslexia. *Cortex* , 47 (10), σσ. 1179-1196.
- Erbeli, F., Hart, S., & Taylor, J. (2019). Genetic and environmental influences on achievement outcomes based on family history of learning disabilities status. *Journal of Learning Disabilities* , 52, σσ. 135-145.
- Fejzo, A. (2021). The contribution of morphological awareness to vocabulary among L1 and L2 French-speaking 4th-graders. *Reading and Writing* , 34, σσ. 659–679.
- Fisher, S. E., & DeFries, J. C. (2002). Developmental dyslexia: Genetic dissection of a complex cognitive trait. *Nature Reviews Neuroscience* , 3, σσ. 767–780.
- Flynn, J. M., & Rahbar, M. H. (1994). Prevalence of reading failure in boys compared with girls. *Psychology in the Schools* , 31, σσ. 66-71.
- Fukkink, R. G. (2005). Deriving word meaning from written context: A process analysis. *Learning and Instruction* , 15 (1), σσ. 23–43.
- Galaburda, A. M., Sherman, G. F., Rosen, G. D., Aboitiz, F., & Geschwind, N. (1985). Developmental dyslexia: Four consecutive patients with cortical anomalies. *Annals of Neurology* , 18 (2), σσ. 222-233.
- Giazitzidou, S., & Padeliadu, S. (2022). Contribution of morphological awareness to reading fluency of children with and without dyslexia: evidence from a transparent orthography. *Annals of Dyslexia* , 72, σσ. 509-531.
- Giazitzidou, S., Grigorakis, I., Mouzaki, A., & Padeliadu, S. (2023). Exploring the Relations of Morphological Awareness with Phonological Awareness and Vocabulary: The Case of the Greek Language. *Journal of Psycholinguistic Research* , 52, σσ. 2621–2644.
- Gilger, J. W., Pennington, B. F., & Defries, J. C. (1991). Risk for Reading Disability as a Function of Parental History in Three Family Studies. *Reading and Writing: An Interdisciplinary Journal* , 5, σσ. 205-217.
- Grammenou, A. T., & Miller, N. (2020). Morphological awareness of 11 year old Greek children with dyslexia: Investigation of an under-researched area. *ARECLS* , 17, σσ. 116-164.
- Hall, A. (2008). Specific learning difficulties. *Psychiatry* , 7 (6), σσ. 260-265.

- Harm, M. W., & Seidenberg, M. S. (2004). Computing the Meanings of Words in Reading: Cooperative Division of Labor Between Visual and Phonological Processes. *Psychological Review* , 111 (3), σσ. 662-720.
- Harris, M. L., Schumaker, J. B., & Deshler, D. D. (2011). The Effects of Strategic Morphological Analysis Instruction on the Vocabulary Performance of Secondary Students with and without Disabilities. *Learning Disability Quarterly* , 34 (1), σσ. 17-33.
- Hawke, J. L., Olson, R. K., Willcut, E. G., Wadsworth, S. J., & DeFries, J. C. (2009). Gender Ratios for Reading Difficulties. *Dyslexia* , 15 (3), σσ. 239-242.
- Hulme, C., & Snowling, M. J. (1992). Deficits in output phonology: An explanation of reading failure? *Cognitive Neuropsychology* , 9 (1), σσ. 47-72.
- Hulstijn, J., Hollander, M., & Greidanus, T. (1996). Incidental vocabulary learning by advanced foreign language students: the influence of marginal glosses, dictionary use, and reoccurrence of unknown words. *The Modern Language Journal* , 80 (3), σσ. 327-339.
- Jenkins, J. R., Stein, M. L., & Wysocki, K. (1984). Learning Vocabulary Through Reading. *American Educational Research Journal* , 21 (4), σσ. 767-778.
- Joanisse, M. F., Manis, F. R., Keating, P., & Seidenberg, M. S. (2000). Language deficits in dyslexic children: Speech perception, phonology and morphology. *Journal of Experimental Child Psychology* , 77, σσ. 30-60.
- Kaivanpanah, S., & Alavi, M. (2008). Deriving unknown word meaning from context: is it reliable? *RELC Journal* , 39 (1), σσ. 77-95.
- Kaur, A., & Padmanabhan, J. (2017). Children with Specific Learning Disorder: Identification and Interventions. *Educational Quest* , 8 (1), σσ. 1-7.
- Kim, Y. G. (2017). Multicomponent view of vocabulary acquisition: An investigation with primary grade children. *Journal of Experimental Child Psychology* , 162, σσ. 120-133.
- Klimovich-Gray, A., Di Liberto, G., Amoruso, A., Barrera, A., Agirre, E., & Molinaro, N. (2023). Increased top-down semantic processing in natural speech linked to better reading in dyslexia. *NeuroImage* , 273.
- Kuo, L., & Anderson, R. (2006). Morphological awareness and learning to read: a cross-language perspective. *Educational Psychologist* , 41, σσ. 161-180.
- Landerl, K., & Moll, K. (2010). Comorbidity of learning disorders: Prevalence and familial transmission. *Journal of Child Psychology and Psychiatry* , 51 (3), σσ. 287-294.
- Li, M., & Kirby, J. R. (2015). The Effects of Vocabulary Breadth and Depth on English Reading. *Applied Linguistics* , 36 (5), σσ. 611-634.

- Lyon, G. R., Shaywitz, S. E., & Shaywitz, B. A. (2003). A Definition of Dyslexia. *Annals of Dyslexia* , 53, σσ. 1-14.
- Lyytinen, P., & Lyytinen, H. (2004). Growth and predictive relations of vocabulary and inflectional morphology in children with and without familial risk for dyslexia. *Applied Psycholinguistics* , 25 (3), σσ. 397-411.
- Maassen, B. A., Krikhaar, E., van der Leij, A., & Fikkert, P. (2022). Early Productive Vocabulary Composition as Precursor of Dyslexia. *Journal of Speech, Language, and Hearing Research* , 65 (2), σσ. 760-774.
- Maehler, C., & Schuchardt, K. (2016). Working memory in children with specific learning disorders and/or attention deficits. *Learning and Individual Differences* , 49, σσ. 341–347.
- McBride-Chang, C., Tardif, T., Cho, J.-R., Shu, H., Fletcher, P. J., Stokes, S. F., και συν. (2008). What's in a word? Morphological awareness and vocabulary knowledge in three languages. *Applied Psycholinguistics* , 29 (3), σσ. 437-462.
- McBride-Chang, C., Wagner, R. K., Muse, A., Chow, B. W., & Shu, H. (2005). The role of morphological awareness in children's vocabulary acquisition in English. *Applied Psycholinguistics* , 26 (3), σσ. 415–435.
- Mondria, J. A., & Wit-de Boer, M. (1991). The effects of contextual richness on the guessability and the retention of words in a foreign language. *Applied Linguistics* , 12 (3), σσ. 249-267.
- Moore, W., Hammond, L., & Fetherston, T. (2014). Strengthening vocabulary for literacy: an analysis of the use of explicit instruction techniques to improve word learning from story book read-alouds. *Australian Journal of Learning Difficulties* , 19 (2), σσ. 153–172.
- Nagy, W. E., & Herman, P. A. (1985). Incidental vs. Instructional Approaches to Increasing Reading Vocabulary. *Educational Perspectives* , 23 (1), σσ. 16-21.
- Nagy, W. E., & Scott, J. A. (2000). Vocabulary processes. Στο M. L. Kamil, P. B. Mosenthal, P. D. Pearson, & R. Barr (Επιμ.), *Handbook of reading research* (Τόμ. 3, σσ. 269-284). Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates Publishers.
- Nagy, W. E., Anderson, R. C., & Herman, P. A. (1987). Learning Word Meanings from Context during Normal Reading. *American Educational Research Journal* , 24 (2), σσ. 237-270.
- Nagy, W. E., Herman, P. A., & Anderson, R. C. (1985). Learning Words from Context. *Reading Research Quarterly* , 20 (2), σσ. 233-253.
- Nassaji, H. (2003). L2 Vocabulary Learning From Context: Strategies, Knowledge Sources, and Their Relationship With Success in L2 Lexical Inferencing. *TESOL Quarterly* , 37 (4), σσ. 645-670.
- Nation, I. S. (2001). *Learning Vocabulary in Another Language*. Cambridge: Cambridge University Press.

- Nation, K., & Snowling, M. J. (1998). Individual Differences in Contextual Facilitation: Evidence from Dyslexia and Poor Reading Comprehension. *Child Development* , 69 (4), σσ. 996-1011.
- Newbury, D. F., Monaco, A. P., & Paracchini, S. (2014). Reading and language disorders: The importance of both quantity and quality. *Genes* , 5, σσ. 285-309.
- Nicolson, R. I., Fawcett, A. J., & Dean, P. (2001). Developmental dyslexia: the cerebellar deficit hypothesis. *Trends in Neurosciences* , 24 (9), σσ. 508-511.
- Ouellette, G. P. (2006). What's meaning got to do with it: The role of vocabulary in word reading and reading comprehension. *Journal of Educational Psychology* , 98 (3), σσ. 554-566.
- Paul, R. (1991). Profiles of toddlers with slow expressive language development. *Topics in Language Disorders* , 11 (4), σσ. 1-13.
- Pennington, B. F., Cardoso-Martins, C., Green, P. A., & Lefly, D. (2001). Comparing the phonological and double deficit hypotheses for developmental dyslexia. *Reading and Writing* , 14 (7), σσ. 707-755.
- Perfetti, C. A. (2007). Reading ability: Lexical quality to comprehension. *Scientific Studies of Reading* , 11 (4), σσ. 357-383.
- Plaut, D. C., McClelland, J. L., Seidenberg, M. S., & Patterson, K. (1996). Understanding normal and impaired word reading: Computational principles in quasi-regular domains. *Psychological Review* , 103, σσ. 56-115.
- Pullen, P. C. (2016). Historical and current perspectives on learning disabilities in the United States. *Learning Disabilities: A Contemporary Journal* , 14 (1), σσ. 25-37.
- Quian, D. (1999). Assessing the Roles of Depth and Breadth of Vocabulary Knowledge in Reading Comprehension. *The Canadian Modern Language Review* , 56 (2), σσ. 282-308.
- Ralli, A. (2003). Morphology in Greek linguistics: The state of the art. *Journal of Greek Linguistics* , 4, σσ. 77-130.
- Raudszus, H., Segers, E., & Verhoeven, L. (2021). Use of morphological and contextual cues in children's lexical inferencing in L1 and L2. *Reading and Writing* , 34, σσ. 1513-1538.
- Raven, J. (2004). *Coloured Progressive Matrices. Sets A, AB, B*. London: Pearson.
- Ravid, D. (2006). Semantic development in textual contexts during the school years: Noun Scale analyses. *Journal of Child Language* , 33 (4), σσ. 791-821.
- Rispens, J. E., McBride-Chang, C., & Reitsma, P. (2008). Morphological awareness and early and advanced word recognition and spelling in Dutch. *Reading and Writing* , 21, σσ. 587-607.

- Robichon, F., & Habib, M. (1998). Abnormal callosal morphology in male adult dyslexics: Relationships to handedness and phonological abilities. *Brain and Language* , 62 (1), σσ. 127-146.
- Robichon, F., Bouchard, P., Démonet, J., & Habib, M. (2000). Developmental dyslexia: re-evaluation of the corpus callosum in male adults. *Neurology and Neuroscience* , 43 (4), σσ. 233-237.
- Rothou, K. M., & Padeliadu, S. (2019). Morphological processing influences on dyslexia. *Annals of Dyslexia* , 69 (3), σσ. 261–278.
- Scarborough, H. S. (1990). Very Early Language Deficits in Dyslexic Children. *Child Development* , 61 (6), σσ. 1659-2097.
- Schmitt, N. (2010). *Researching vocabulary: A vocabulary research manual*. London: Palgrave Macmillan.
- Schmitt, N. (2014). Size and Depth of Vocabulary Knowledge: What the Research Shows. *Language Learning* , 64, σσ. 913-951.
- Schneider, J. M., Abel, A. D., & Maguire, M. J. (2022). Vocabulary knowledge and reading comprehension account for SES-differences in how school-aged children infer word meanings from sentences. *Language Learning and Development* , 19 (4), σσ. 369-385.
- Shaywitz, S. E. (1998). Dyslexia. *The New England Journal of Medicine* , 338 (5), σσ. 307-312.
- Shaywitz, S. E., Escobar, M. D., Shaywitz, B. A., Fletcher, J. M., & Makuch, R. (1992). Distribution and temporal stability of dyslexia in an epidemiological sample of 414 children followed longitudinally. *New England Journal of Medicine* , 326 (3), σσ. 145-50.
- Shaywitz, S. E., Shaywitz, B. A., Fletcher, J. M., & Escobar, M. D. (1990). Prevalence of reading disability in boys and girls. Results of the Connecticut Longitudinal Study. *JAMA* , 264 (8), σσ. 998-1002.
- Siegel, L. S. (2006). Perspectives on dyslexia. *Paediatr Child Health* , 11 (9), σσ. 581-587.
- Siegel, L. S., & Smythe, I. S. (2005). Reflections on research on reading disability with special attention to gender issues. *Journal of Learning Disabilities* , 38 (5), σσ. 473-477.
- Snowling, M. J., Gallagher, A., & Frith, U. (2003). Family risk of dyslexia is continuous: individual differences in the precursors of reading skill. *Child Development* , 74 (2), σσ. 358-373.
- Snowling, M. J., Hayiou-Thomas, M. E., Nash, H. M., & Hulme, C. (2020). Dyslexia and Developmental Language Disorder: Comorbid disorders with distinct effects on reading comprehension. *Journal of Child Psychology and Psychiatry* , 61 (6), σσ. 672–680.

- Song, L. (2010). The Role of Context in Discourse Analysis. *Journal of Language Teaching and Research* , 1 (6), σσ. 876-879.
- Sparks, E., & Deacon, S. H. (2015). Morphological awareness and vocabulary acquisition: A longitudinal examination of their relationship in English-speaking children. *Applied Psycholinguistics* , 36 (2), σσ. 299–321.
- Stoel-Gammon, C. (2011). Relationships between lexical and phonological development in young children. *Journal of Child Language* , 38, σσ. 1-34.
- Suárez-Coalla, P., & Cuetos, F. (2013). The role of morphology in reading in Spanish-speaking children with dyslexia. *The Spanish Journal of Psychology* , 16.
- Swart, N., Muijselaar, M., Steenbeek-Planting, E., Droop, M., de Jong, P., & Verhoeven, L. (2017). Differential lexical predictors of reading comprehension in fourth graders. *Reading and Writing* , 30, σσ. 489-507.
- Teng, F. (2016). The effects of context and word exposure frequency on incidental vocabulary acquisition and retention through reading. *The Language Learning Journal* , 47 (2), σσ. 145-158.
- Thambirajah, M. S. (2010). Developmental dyslexia: an overview. *Advances in psychiatric treatment* , 16, σσ. 299-307.
- Thomson, J. M., & Goswami, U. (2015). Learning novel phonological representations in developmental dyslexia: Associations with basic auditory processing of rise time and phonological awareness. *Reading and Writing* , 23, σσ. 453–473.
- Tsesmeli, S. N., & Seymour, P. K. (2006). Derivational morphology and spelling in dyslexia. *Reading and Writing: An Interdisciplinary Journal* , 19 (6), σσ. 587–625.
- Uchihara, T., Eguchi, M., & Clenton, J. (2022). The contribution of guessing from context and dictionary use to receptive and productive vocabulary knowledge: A structural equation modeling approach. *Language Teaching Research* , 29 (6), σσ. 2583-2606.
- van Daalen-Kapteijns, M., Elshout-Mohr, M., & de Glopper, K. (2001). Deriving the Meaning of Unknown Words From Multiple Contexts. *Language Learning* , 51 (1), σσ. 145-181.
- van Rijthoven, R., Kleemans, T., Segers, E., & Verhoeven, L. (2018). Beyond the phonological deficit: Semantics contributes indirectly to decoding efficiency in children with dyslexia. *Dyslexia* , 24 (4), σσ. 309-321.
- van Viersen, S., de Bree, D., Verdam, E. H., Krikhaar, M., Maassen, E., van der Leij, A., και συν. (2017). Delayed Early Vocabulary Development in Children at Family Risk of Dyslexia. *Journal of Speech, Language, and Hearing Research* , 60 (4), σσ. 937-949.

- Vellutino, F. R., Fletcher, J. M., Snowling, M. J., & Scanlon, D. M. (2004). Specific reading disability (dyslexia): what have we learned in the past four decades? *Journal of Child Psychology and Psychiatry* , 45 (1), σσ. 2-40.
- Vender, M., Mantione, F., Savazzi, S., Delfitto, D., & Melloni, C. (2017). Inflectional morphology and dyslexia: Italian children's performance in a nonword pluralization task. *Annals of Dyslexia* , 67 (3), σσ. 401-426.
- Webb, S. (2008). The effects of context on incidental vocabulary learning. *Reading in a Foreign Language* , 20 (2), σσ. 232–245.
- Wongwiwattana, S., & Watanapokakul, S. (2021). Types of Context Clues and Vocabulary Meaning Inference: Abilities and Perceptions of English Major Undergraduate Students. *rEFlections* , 28 (3), σσ. 357-380.
- Yunus, H., & Ahmad, N. A. (2022). Understanding The Definition and Characteristics of Dyslexia. *Malaysian Journal of Social Sciences and Humanities (MJSSH)* , 7 (5), σσ. 1-9.
- Zaid, M. A. (2009). A comparison of inferencing and meaning-guessing of new lexicon in context versus non-context vocabulary presentation. *The Reading Matrix* , 9 (1), σσ. 56-66.
- Zhang, X., & Lu, X. (2014). A Longitudinal Study of Receptive Vocabulary Breadth Knowledge Growth and Vocabulary Fluency Development. *Applied Linguistics* , 35 (3), σσ. 283–304.
- Αντωνίου, Μ. (2008). Εκμάθηση του λεξιλογίου της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας: άμεση και έμμεση διδασκαλία – στρατηγικές κατάρκτησης. Στο Δ. Κ. Μαυροσκούφης (Επιμ.), *Οδηγός Επιμόρφωσης. Διαπολιτισμική Εκπαίδευση και Αγωγή* (σσ. 175-195). Θεσσαλονίκη: ΥΠ.Ε.Π.Θ.
- Βαμβούκα, Ι. (2009). Διδασκαλία και Αξιολόγηση του Λεξιλογίου. *Σκεψυ - Σύγχρονη Κοινωνία, Εκπαίδευση και Ψυχική Υγεία* , 2, σσ. 129-149.
- Βογινδρούκας, Ι., Πρωτόπαπας, Α., & Σιδερίδης, Γ. (2009). *Δοκιμασία εκφραστικού λεξιλογίου, Ελληνική έκδοση του Word Finding Vocabulary Test (Renfrew, 1995)*. Αθήνα: Γλαύκη.
- Γρηγοράκης, Ι. (2022). Μορφολογική επίγνωση και λεξιλόγιο: η εξέταση της μεταξύ τους σχέσης στο νηπιαγωγείο. *Ψυχολογία* , 26 (3), σσ. 283-303.
- Γρηγοράκης, Ι. (2010). Μορφολογική επίγνωση: μια μεταγλωσσική ικανότητα συνειδητού χειρισμού της μορφολογικής δομής των λέξεων. *Επιστημονικό Βήμα* , 14, σσ. 73-87.
- Δημητρακοπούλου, Ν. (υπό προετοιμασία). *Ο ρόλος της μορφολογικής επίγνωσης και του περικειμένου στη λεξιλογική γνώση: Ερευνητικά δεδομένα από παιδιά με Διαταραχές Αυτιστικού Φάσματος, Αναπτυξιακή Δυσλεξία και τυπική ανάπτυξη*. Αδημοσίευτη Διδακτορική Διατριβή. ΔΠΘ.
- Μανωλίτσης, Γ. (2006). Η σχέση της μορφολογικής επίγνωσης με την αναγνωστική ικανότητα κατά τα πρώτα στάδια ανάπτυξής της. *Μελέτες για την Ελληνική Γλώσσα. Πρακτικά της 26ης*

ετήσιας συνάντησης του Τομέα Γλωσσολογίας του Τμήματος Φιλολογίας της Φιλοσοφικής Σχολής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, (σσ. 282-293). Θεσσαλονίκη.

Μήτσης, Ν. (2012). *Το λεξιλόγιο. Θεωρητική προσέγγιση και διδακτικές εφαρμογές*. Αθήνα: Gutenberg.

Μότση, Σ., & Σταυρόπουλος, Β. (2016). Διερεύνηση δυσκολιών Παραγωγικής Μορφολογικής Επίγνωσης που αφορούν σε δοκιμασίες παραγωγικών τύπων με και χωρίς θεματική αλλαγή σε δυσλεξικούς και μη δυσλεξικούς μαθητές. *5ο Πανελλήνιο Συνέδριο Επιστημών Εκπαίδευσης*, (σσ. 877–888). Αθήνα.

Μότσιου, Ε. (2023). *Εισαγωγή στην ανάπτυξη της γλώσσας* (3η εκδ.). Θεσσαλονίκη: University Studio Press.

Μπαμπινιώτης, Γ. (1991). *Γλωσσολογία και Λογοτεχνία. Από την Τεχνική στην Τέχνη του Λόγου* (2η εκδ.). Αθήνα: ΑΘΗΝΑ.

Παντελιάδου, Σ. (2011). *Μαθησιακές Δυσκολίες και Εκπαιδευτική Πράξη. Τι & Γιατί*. Αθήνα: Πεδίο.

Παντελιάδου, Σ., Αντωνίου, Φ., & Σιδερίδης, Γ. (2019). *Δοκιμασία Αξιολόγησης Δεξιοτήτων Ανάγνωσης-ΔΑΔΑ*. Αθήνα: Rocket-lexia.

Παπαηλιού, Χ. (2005). *Η ανάπτυξη της γλώσσας: Θεωρητικές προσεγγίσεις και ερευνητικά δεδομένα από την τυπική και αποκλίνουσα γλωσσική συμπεριφορά*. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.

Πολυχρονοπούλου, Σ. (2013). *Παιδιά και έφηβοι με ειδικές ανάγκες και δυνατότητες*. Αθήνα: Αυτοέκδοση.

Πρωτόπαπας, Α. (2007). Διαστάσεις των αναγνωστικών δεξιοτήτων και δυσκολιών στην ελληνική γλώσσα. Στο Μ. Βλασσοπούλου, Α. Γιαννετοπούλου, Μ. Διαμαντή, Λ. Κιρπότην, Ε. Λεβαντή, Κ. Λευθήρη, και συν. (Επιμ.), *Γλωσσικές δυσκολίες και γραπτός λόγος στο πλαίσιο της σχολικής μάθησης* (σσ. 164-179). Αθήνα: Γρηγόρη.

Ράλλη, Α. (2005). *Μορφολογία*. Αθήνα: Εκδόσεις Πατάκη.

Ρόθου, Κ. Μ. (2012). *Η μορφολογική και συντακτική επιγνώση ως δείκτες πρόβλεψης των αναγνωστικών δυσκολιών σε παιδιά πρώτης σχολικής ηλικίας*. Αδημοσίευτη Διδακτορική Διατριβή. ΑΠΘ.

Στασινός, Δ. (2009). *Ψυχολογία του λόγου και της γλώσσας. Ανάπτυξη και παθολογία, δυσλεξία και λογοθεραπεία*. Αθήνα: Gutenberg.

Τζιβινίκου, Σ. (2015). *Μαθησιακές δυσκολίες - διδακτικές παρεμβάσεις*. Ανάκτηση από Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών:
<https://repository.kallipos.gr/handle/11419/5332>

Τομαράς, Ν. (2008). *Μαθησιακές δυσκολίες. Ισότιμες ευκαιρίες στην εκπαίδευση: Πρακτικές απαντήσεις στα ερωτήματα γονιών και εκπαιδευτικών για τη δυσλεξία, τις δυσαριθμησίες και τη διαταραχή ελλειμματικής προσοχής, υπερκινητικότητα*. Αθήνα: Πατάκης.

Τσεσμελή, Σ. Ν. (2009). Η ανάπτυξη της μορφολογικής ενημερότητας σε παιδιά δημοτικού σχολείου. *Επιστήμες Αγωγής*, 2, σσ. 75-87.